

V začetku leta 1987 je predsednik našega Muzejskega društva obhajal 60. obletnico rojstva. Kadar sva z zdaj že pokojnim prijateljem Pavletom Blaznikom pretehtavala osebne razmere društvenih odbornikov, sva Branka zmeraj štela med mlade. Zato me je zdaj vest o njegovi tako okrogli obletnici kar osupnila. Saj še njegove 50. obletnice v Loških razgledih nismo zabeležili. Ali smo jo spregledali? Res je vsaka stvar relativna, a rojstna knjiga je vendar zanesljiva in rojstna knjiga v Šentjerneju na Dolenjskem piše, da se je v bližnji Šmalčji vasi, kjer je bila doma njegova mama Franica Homan, dne 12. januarja 1927 rodil sin Branko. Tam je preživel svoja prva tri leta. Ko sta se oče Ivo Berčič in mama poročila, so se preselili v Škofjo Lo-

ko, kamor Branko po rodbini spada in je v vseh ozirih zaveden Ločan.

Njegov ded je prišel iz Biž, nekdanje pristave starološke graščine, katere ime izvajajo iz nemške besede Wiese, kar pomeni travnik. Ded je bil v Loki splošno znan kot Bižar. Z ženo sta upravljala majhno trgovino in imela sina Iva. Ta je bil Brankov oče. Ker je bil edinec, so vzeli za svojo še Marijo Kršmanec, hčerko številnejše prijateljske družine iz Ljubljane. Po šolanju se je Ivo zaposlil kot uradnik na okrajnem sodišču v Loki. Brankov oče je še mlad umrl, posvojenka pa je ostala v družini kot »teta Mica«. Stanovali so najprej pri Zofkežu, potem pri Kocelitu. Ko pa je lastnik hiše advokat Lenček med vojno potreboval še njihovo stanovanje, so se najprej preselili v Mesarjevo (Hafnerjevo) hišo na Spodnji trg, pozneje jih je Ivov prijatelj Zoran Deisinger sprejel v malo prej kupljeno Klobčarjevo hišo na Spodnjem trgu. Po vojni so nekaj let stanovali v Tehnikovem »zelenem bloku« za Domom zveze borcev, leta 1966 pa so se preselili v lastno novo atrijsko hišo v Groharjevem naselju št. 64.

Branko je obiskoval gimnazijo v Ljubljani, med vojno je šolanje prekinil, maturo je opravil leta 1946. Nato je študiral na filozofski fakulteti ljubljanske univerze slavistiko, i. s. jugoslovansko književnost, slovenski in srbohrvatski jezik, narodno zgodovino in še nemški jezik. Diplomiral je oktobra 1950, s službo pa je začel 1. marca 1951. Za boljše razumevanje njegovega kulturnega dela pogledajmo takoj še potek njegovega službovanja in napredovanja do sedanjega časa!

Službo je nastopil v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani (naprej NUK) kot bibliotekar-pripravnik v rokopisnem oddelku. Leta 1953 je opravil državni

strokovni izpit za bibliotekarja. Dne 1. aprila 1962 je bil imenovan za vodjo rokopisnega oddelka. Leta 1963 je napredoval v višjega bibliotekarja, 1973 v bibliotekarskega svetovalca. Leta 1965 je bil promoviran za doktorja literarnih znanosti in mu je bil leta 1969 priznan naziv znanstvenega sodelavca. Nato je začasnó zapustil bibliotekarsko službo in je do leta 1973 opravljal delo pomočnika republiškega sekretarja oziroma republiškega podsekretarja za prosveto in kulturo Slovenije. Zatem se je vrnil v NUK, bil strokovni svetovalec, nato vodja znanstvenoraziskovalnega centra in pomočnik ravnatelja, od 1976 do 1980 pa je bil ravnatelj NUK. Zaradi obolenja na očeh je leta 1981 prešel v pedagoško službo, bil najprej pogodbeni višji predavatelj bibliotekarstva, nato leta 1982 izvoljen za izrednega profesorja in leta 1983 postal redni delavec Pedagoške akademije v Ljubljani.

S kulturnoprosvetnim delom je Berčič že zgodaj pričel v Škofji Loki kot amater in ga poleg poklicnega dela še vedno z veliko vnemo in požrtvovalnostjo opravlja. Med nemško okupacijo, ko se je smel uveljavljati samo nogometni klub, se je lotil nogometa in bil še po vojni član mladinske sekcije. Že kot študent je pomagal pri mestni ljudski knjižnici. Na pobudo lekarnarja Otona Burdycha se je aktivno vključil v Loško gledališče. To je pod vplivom Poldeta Polenca, diplomanta igralske akademije v Ljubljani, dosegalo tedaj višje svoje dejavnosti. Prvič so tedaj uprizarjali škofjeloške poletne igre. Tudi Berčič je nekajkrat igral in režiral. Za propagando prosvetnega delovanja si je zamislil posebno glasilo. Urejal je in pisal v Škofjeloški prosvetni list, ki je v majhnem formatu od 1952 dalje nekaj let izhajal ob gledaliških premierah in ob nekaterih drugih kulturnih prireditvah. Finančne težave mu je pomagal prebroditi takratni blagajnik Kulturno prosvetnega društva Silvo Marguč.

V Muzejsko društvo se je Berčič vpisal po diplomli leta 1950. Ker si je društvo stalno prizadevalo, da pritegne k sodelovanju mlajše izobražence, je bil že kmalu na občnem zboru, ki smo ga imeli v tedaj novi šoli, izvoljen v odbor

in ostal vseskozi njegov aktivni, zvesti član. On je sprožil zamisel o periodični publikaciji društva in jo je kaj hitro uresničil, saj je odbor uvidel, da kulturna ustanova potrebuje glasilo, v katerem bodo prihodnji kustosi in sodelavci objavljali rezultate svojih raziskav in študij. Po dogovoru s predstavniki Zveze borcev NOB o vsestranskem sodelovanju je bila stvar sklenjena in je že leta 1954 izšel prvi letnik zbornika, ki mu je pobudnik in prvi urednik Branko Berčič dal ime Loški razgledi (naprej LR). Izdalo ga je Muzejsko društvo (naprej MD), založil ga je mestni odbor SZDL. Za drugi letnik je tudi založbo prevzelo MD, seveda s pomočjo občinske skupščine, številnih gospodarskih organizacij, obrtnikov in članstva, ki je številčno hitro naraščalo. Berčič je vestno uredil prvih 13 letnikov (1954 do 1966) in po kratki prekinitvi še 6 letnikov (1973 do 1978), vseskozi pa je bil in je še vedno vplivni član uredniškega odbora. Sam je v LR dozdaj objavil naslednje prispevke: Nekaj gradiva o NOB na Gorenjskem, Rod, dom in šolanje Ivana Tavčarja, Razvoj in delo Mestne ljudske knjižnice (vse 1954), Drobtine iz Groharjeve zapuščine (1955), Prezrti jubilej dr. Antona Dermote, Pred sto leti v lubniškem Kevdercu (oboje 1956), Iz sodelovanja med Cegnarjem in Levstikom, Ivan Tavčar v srednji šoli, Obisk mednarodne muzejske delegacije (vse 1960), Mladostni lik Ivana Tavčarja (1965) — to je bila tudi snov njegove doktorske disertacije, Škofjeloška mesečna imena (1966), O 75-letnici Joke Žigona (1974), Borisu Zihlerlu v spomin (1976), Loški razgledi ob 25-letnici (1979), Priznanja ob 40-letnici muzejskega dela v Škofji Loki, Zihlerlovi dnevi v Škofji Loki (oboje 1980), Obisk zgodovinskega društva iz Freisinga (1981), Usklajevanje muzejske dejavnosti v občini Škofja Loka (1982), † Joka Žigon 1899—1983 (1983), Pavletu Blazniku v slovo in spomin (1984), Pobuda za organiziranje muzejske dejavnosti (1986).

Po naštetem opazimo, da je več pisal v začetnih letnikih LR kakor pozneje, ko je bil zaposlen z bibliotekarskim, znanstvenim in upravnim delom. Pač pa je za vsak letnik izbral in uredil snov za razdelek Leposlovje, to so pesmi, po-

vesti, novele, eseji, igre, pripovedke ali odlomki iz njih. Tako je predstavil vrsto literatov, ki so doma z loškega ozemlja ali so kako drugače povezani z njim. Naj naštejem samo njihova imena po vrsti, kakor so sledili po letnikih: Tone Sifrer, Cvetko Golar, Jan Plestenjak, Oton Vrhunec, Lojze Zupanc, Anton Leskovec, France Cegnar, Vladimir Kavčič, vrsta prvih literarnih delavcev, Ivan Tavčar, Rado Jan, Marta Čadež, Igor Torkar, Ivan Mrak, Gema Hafner, Pavel Perko, Boris Ziherl, Jože Peternelj, Leopold Suhodolčan, Joka Žigon, Jeja Jamar-Legat in Janez Dolenc. Razen posameznih literatov je v tem oddelku tudi nekaj skupnih prispevkov, zbranih po vsebini, to so pesmi in prozni odlomki o Loki, preprosti verzi, pesništvo NOB, sodobna domača literarna snovanja.

Kot urednik je Berčič zbiral pisce, pregledoval in presojal članke, jih po potrebi popravljaj in dopolnjeval, jih pripravljaj za tiskarno in med tiskanjem imel stike z njo, tako da pogosto ni imel časa za svoje pisanje. Ko smo proslavili izid 25. letnika, je med drugim dejal: *»Preveva me občutek zadovoljstva, da smo naredili v teh letih nekaj koristnega za Loko, za njeno spoznavanje in uveljavljanje, za povezavo med pisci in bralci, za prijateljsko sprejeto roko med vsemi, ki imajo radi naše kraje. Ker se Ločani čutimo povezane s svojim mestom, nam dobro de misel, da smo ga s svojim delom obogatili.«* V resnici imamo domačini LR za nekaj svojega in jih imamo radi. Našli so pa živ odmev tudi izven loškega ozemlja, o čemer pričajo naročniki iz drugih krajev, po zamenjavi pa prihajajo v številne ustanove po Jugoslaviji in v tujini. Malokateri kraj pri nas se lahko pohvali, da je tako vsestransko proučen kakor Škofja Loka in njeno ozemlje. Po LR sta zasnovo in vsebinsko razporeditev prevzela tudi grosupeljski in hvarski zbornik.

Poleg intenzivnega kulturnega delovanja je Berčič v Loki delal tudi na upravno-političnem področju, ko je bil večkrat izvoljen za delegata občinske skupščine. Predsedoval je zboru krajevnih skupnosti, v letih 1974 do 1976 je bil podpredsednik občinske skupščine.

Kot slavist in literarni zgodovinar je prve svoje študije posvetil poljanskemu rojaku pisatelju Ivanu Tavčarju. Kot plod tega raziskovanja je bil leta 1951 objavljen Rod pisatelja Ivana Tavčarja. K pisanju o Tavčarju se je potem še vračal v LR. Na podlagi disertacije Mladost Ivana Tavčarja ter osnove in začetki njegovega literarnega in družbenopolitičnega delovanja je bil leta 1965 promoviran za doktorja literarnih znanosti. Njegove študije o domačih kulturnikih so navedene že v pregledu LR. Razen teh je pisal še o zapuščini Ivana Cankarja v NUK, o 90-letnici Slovenske matice, sodeloval pri izdaji Jurčičevih, Gregorčičevih, Kersnikovih, Aškerčevih in Cankarjevih del, za katere je napisal ali spremno besedo ali pregled del za razstavni katalog.

Mnogo se je ukvarjal z deli slovenskih protestantskih piscev. V članku Slovenska protestantika je podal pregled zadevne literature. Napisal je spremne besede ali predgovore k izdajam knjig, od katerih so bile nekatere ponatisnjene, druge faksimilirane, tj. posnete po originalu. Naštejemo njihove naslove: Primož Trubar *»Abecedarium«*, Primož Trubar *»Ena duhovska pejsen zubper Turke«*, Primož Trubar *»Catechismus«*, Hieronymus Megiser *»Das Vaterunser«* (Očenaš), Jurij Dalmatin *»Biblia«* (Sveto pismo), Adam Bohorič *»Arcticae horulae«* (Zimske urice), tj. prva slovnica slovenskega jezika. Biblijo in slovnico je tudi priredil za založbo slovenskega založnika dr. Trofenika v Münchnu. Za to založbo je tudi uredil zbornike znanstvenih razprav o slovenski reformaciji, o Adamu Bohoriču in o Juriju Dalmatinu ter v njih objavil razpravi *»Das slowenische Wort in den Drucken des 16. Jahrhunderts«* (Slovenska beseda v tiskih 16. stoletja) in *»Aus dem Leben und Wirken Adam Bohoričs«* (O življenju in delovanju Adama Bohoriča). Priobčil je tudi informativni opis *»Knjige in rokopisi iz naše protireformacije in baroka«*.

Poklicno delo Berčičevo je knjižničarstvo ali bibliotekarstvo. Temu se je posvetil od prvega dneva, ko je nastopil službo v NUK, do sedaj, ko je izredni profesor bibliotekarstva na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani. Ob tem pri-

pominjam, da je vsa ta leta živel v Škofji Loki in se vsak dan vozil na delo v Ljubljano. Praktično je spoznal vse delo bibliotekarja od preproste podeželjske ljudske do nacionalne znanstvene knjižnice. Znanstveno se je poglobil v vsa področja bibliotekarstva od zgodovine knjižnic do njihovega organiziranja, vodenja in uporabljanja. O svojih spoznanjih, ugotovitvah in načrtih je napisal dolgo vrsto razprav. Kakor se je menjavalo njegovo delovno področje v knjižnici, tako so se menjavale teme njegovih znanstvenih in strokovnih razprav.

Splošno sliko o knjižničarstvu pri nas kažejo njegove razprave: Nekaj misli o specialnih znanstvenih in strokovnih knjižnicah, Knjiga i savremena stremjenja jugoslovenskog bibliotekarstva, Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Biblioteke u Sloveniji, Uveljavljanje bibliotekarske stroke na Slovenskem itd. Zgodovino knjige in knjižničarstva podaja v prispevkih: V sledi za prvimi slovenskimi knjigami, Začetki uveljavljanja knjige na Slovenskem, Razvoj organiziranosti knjižničarstva na Slovenskem in viri arhivskega gradiva o njem, Razvojna pot slovenske nacionalne knjižnice, Srednjeveški rokopisi, Inkunabule, Slovensko knjižničarstvo 20 let po osvoboditvi, Povojnih 30 let knjižničarstva v Sloveniji (tudi v nemščini). Več člankov govori o organiziranosti knjižnic in knjižničarjev, o medsebojni povezanosti, o financiranju in nagrajevanju, o dostopnosti publikacij, o zakonu o knjižnicah, o enotnih delovnih normah, o samoupravnih odnosih itd. V zvezi s funkcijo vodje bibliotekarskega strokovnega in znanstvenoraziskovalnega centra je priobčil članka: Bibliotekarstvo in nova organiziranost raziskovalne dejavnosti ter Anketa o strokovnem in raziskovalnem delu na področju bibliotekarstva in informatike.

Med množico razprav in raznih Berčičevih prispevkov o knjižničarstvu najdemo tudi spominske članke ob življenjskih jubilejih ali smrti tovarišev, zaslužnih za razvoj stroke. To so bili: dr. Mirko Rupel, Alfonz Gspan, Josip Rijavec, dr. Melita Pivec-Stele in Jaro Dolar.

Krepko se je zavzemal za strokovno izboljšanje knjižničarskega kadra in za uvedbo pouka ne le na srednjih, temveč tudi na visokih šolah. O tem je mnogo pisal, kakor je razvidno iz njegovih člankov: O šolanju knjižničnih kadrov, Prizadevanja za uvedbo rednega bibliotekarskega šolanja, Kako šolati knjižnične delavce, Visokošolski študij bibliotekarstva, Izobraževanje knjižničarskih delavcev v Jugoslaviji, Program visokošolskega študija bibliotekarstva v Ljubljani.

Delo v NUK in pri pouku je samo po sebi privedlo dr. Berčiča tudi do študija o tiskarstvu. Njegova knjiga o zgodovinskem orisu tiskarstva na Slovenskem je izšla ob stoletnici grafične organizacije na Slovenskem leta 1968. Tehtni so prispevki v raznih glasilih: V letu 1593 natisnjen slovenski očenaš, Prvi stiki Slovencev s tiskarstvom, Tiski od 15. do 18. stoletja, nemško pisana razprava Slovenska beseda v tiskih 16. stoletja.

Veliko delo za napredek kulture, zlasti knjižničarstva, je Berčič opravil z referati, predavanji in posvetovanji. Zदानvanja je imel na zborovanjih knjižničarskih društev v Novem mestu, Črnomlju, Portorožu, Mariboru, Moravcih idr. V Škofji Loki je govoril aktivu gorenjskih šolskih knjižničarjev. Na Ohridu je na Kongresu jugoslovenskih knjižničarjev predaval o izobraževanju knjižničarskih delavcev v Jugoslaviji. Na zborovanju arhivskih delavcev v Ormožu je opozarjal na arhivske vire o razvoju knjižničarstva. Na mednarodnem kulturnozgodovinskem simpoziju v Celju je podal zgodovino tiskane knjige in tiskarstva v Sloveniji. Z referati je sodeloval še na jugoslovenskih kongresih knjižničarjev v Sarajevu (1965), v Beogradu (1973) in v Opatiji (1984). Sodeloval je na zborovanju nemških bibliotekarjev v Fuldji (1958) in na več sedanjih mednarodnega bibliotekarskega združenja, doma pa na mednarodnih simpozijih v Beogradu (1973), v Novem Sadu (1976) in v Ljubljani (1985); referat »Knjiga in sodobna stremjenja jugoslovenskega bibliotekarstva« iz Beograda je bil v prevodu predložen kongresu mednarodne federacije bibliotekarskih združenj v Grenoblu (1973).

Celo vrsto temeljito preštudiranih elaboratov o kulturni dejavnosti, o usmeritvi slovenske kulture, o njenem razvoju, o vlogi republike v kulturi, o raznih zadevah knjižničarstva je Berčič izdelal za republiški sekretariat za prosveto in kulturo in za razne komisije. Posebne elaborate je napravil za gospodarsko zbornico (o programih založb), za Narodno in univerzitetno knjižnico v Sarajevu ter za splošno znanstveno in univerzitetno knjižnico v Banjaluki in v Splitu (elaborati za nove zgradbe). Pomembna so bila njegova izvedenska mnenja in predlogi o položaju zveznih kulturnih zavodov, o sanacijskem in prostorskem programu NUK, o geslovniku knjižničarstva za Enciklopedijo Jugoslavije in Enciklopedijo Slovenije, o prostorskih rešitvah za razne knjižnice idr.

Med ocenami in poročili najdemo mnenja o izdajah Tavčarjevih del, o društvu knjižničarjev, njihovih kongresih in seminarjih ter ocene knjižničarskih strokovnih publikacij oziroma strokovnega delovanja kandidatov, ki so bili predlagani za strokovna napredovanja. Upoštevanja vredni so tudi njegovi poljudni članki, s katerimi je javnost opozarjal na kulturne dogodke in na razna kulturna vprašanja, večinoma v dnevnem časopisu.

Kako raznovrstnih tem, po stroki in načinu obdelave, se Berčič loteva v svojih publicističnih prispevkih, razvidimo že iz naslovov glasil, v katerih je objavil kak članek, in založb, ki so izdale kako njegovo delo. Glasil je kar dolga vrsta, poljudno informativnih, strokovnih in znanstveno usmerjenih. Naj jih naštejemo: Ljudska pravica, Slovenski poročevalc, Delo, Tovariš, Glas Gorenjske, Komunist, Naši razgledi, Obzornik, Zbornik NUK, Knjiga, Knjižnica, Koledar Kmečke knjige, Vestnik založbe Lipa, Jezik in slovstvo, Arhivi, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Bibliotekar in publikacije Narodne biblioteke v Beogradu, Godišnjak biblioteke Matice srpske iz Novega Sada, Pobjeda iz Titograda, Biblos z Dunaja, Enciklopedija Slovenije in Enciklopedija Jugoslavije Leksikografskega zavoda iz Zagreba. Loških razgle-

dov in prosvetnega lista tu nisem uvrstil, ker je bil sam urednik in je o njih dosti povedano že spredaj. Med založbami omenim še: Cankarjeva založba, Mladinska knjiga, Slovenska matica, Obzorja v Mariboru, Društvo bibliotekarjev Slovenije, Pedagoška akademija, Österreichisches Institut für Bibliotheksfor-schung na Dunaju in založniško podjetje Slovenca dr. R. Trofenika v Münchnu.

Neverjetno obilno je jubilatovo organizacijsko delo. Ker je široko razgledan, trezen pri razgovorih in posvetih, prijetnega govora in nastopa, razumen v sodbah, uren in odločen v odločitvah, je dobrodošlo sprejet v mnogih odborih, komisijah in zastopstvih. Organizacijsko deluje na knjižničarskem, muzejskem in kulturnoprosvetnem področju ter kot član različnih organov družbenopolitičnih organizacij. Bil je predsednik Društva bibliotekarjev Slovenije, Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije in Skupnosti jugoslovanskih nacionalnih knjižnic, član upravnega odbora Sklada SR Slovenije za pospeševanje kulturnih dejavnosti, Jugoslovanske nacionalne komisije za UNESCO in njenega odbora za kulturo, odbora za kulturo pri RK SZDL Slovenije, raznih organov Kulturne skupnosti Slovenije in Izobraževalne skupnosti Slovenije, upravnih odborov Prešernovega sklada in Sklada Staneta Severja in komisije za humanistične in družbene vede Sklada Borisa Kidriča. Dober je njegov sloves doma v Loki, znan je po Sloveniji in Jugoslaviji ter pri strokovnjakih v tujini.

Sodelavci dr. Branka Berčiča pri Muzejskem društvu in Loškem muzeju se zavedamo njegovih velikih zaslug za Loko in za njene kulturne ustanove, cenimo njegovo toplo tovarištvo in smo ponosni na njegovo ogromno in uspešno delo, ki ga je na svojih poklicnih in ljubiteljskih področjih že opravil in ga še opravlja. V imenu Muzejskega društva mu kot najstarejši društveni član za lep jubilej pristrčno čestitam in mu želim, da v trdnem zdravju z enakim uspehom nadaljuje lepo začrtano kulturno življenjsko pot.

France Planina